

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філологічний
Катедра української мови імені проф. Івана Ковалика

Затверджено
на засіданні кафедри української мови
імені проф. Івана Ковалика
факультету **філологічного**
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 28 серпня 2025_р.)

Завідувач кафедри.проф.Зоряна Купчинська

Силабус
з навчальної дисципліни
«Українська літературна мова в історичному аспекті»,
що викладається в межах ОПП
Середня освіта (Українська мова і література) (ОПН)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності А4.01 Середня освіта
(Українська мова і література)

Назва дисципліни	Українська літературна мова в історичному аспекті
Адреса викладання дисципліни	Львівський національний університет ім. Івана Франка м. Львів, вул. Університетська, 1.
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра української мови імені професора Івана Ковалика
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань: А Освіта / Педагогіка Спеціальність: А4.01 Середня освіта (Українська мова і література) Освітньо-професійна програма : Середня освіта (Українська мова і література)
Викладачі дисципліни	Висоцька Тетяна Йосифівна, кандидат філологічних наук.
Контактна інформація викладачів	tetyana.vysotska@lnu.edu.ua; https://philology.lnu.edu.ua/employee/vysotska-tetyana Головний корпус Львівського національного університету імені Івана Франка, каб. 234 м. Львів, вул. Університетська, 1
Консультації з питань навчання дисциплін відбуваються	Консультації в день проведення дисципліни за попередньою домовленістю. Для погодження часу консультацій слід писати на електронну пошту викладача. Також можливі консультації онлайн: ZOOM-платформа: https://us02web.zoom.us/j/7447358160?pwd=WnJGeGxpUURyZINKcFI5Z0djVmRTdz09
Сторінка дисципліни	https://philology.lnu.edu.ua/course/ukrainska-literaturna-mova-v-istorychnomu-aspekti
Інформація про дисципліну	<p>«Українська літературна мова в історичному аспекті» є нормативною дисципліною зі спеціальності А4.01 «Середня освіта» (українська мова і література) для освітньої програми «Середня освіта (українська мова і література)», яка викладається в 2 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ЄКТС).</p> <p>Як окрема навчальна дисципліна відображає академічний підхід у висвітленні питань найновіших наукових досягнень, що стосуються процесів творення української літературної мови, її походження, унормування та функціонування від найдавніших часів і до сьогодні, формування лексичного фонду мови, її стильової різноманітності у взаємозв'язках з іншими слов'янськими і неслов'янськими мовами, історії та культури народу загалом.</p>
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна «Українська літературна мова в історичному аспекті» передбачена для студентів за спеціальністю А4.01 Середня освіта (українська мова і література) першого року навчання і є частиною обов'язкової ОПП «Середня освіта (українська мова і література)». Дисципліна орієнтує здобувачів освіти у процесах творення української літературної мови певної доби, дає змогу глибоко зрозуміти й науково обґрунтувати різні підходи в історичній лінгвістиці, що торкаються

	<p>низки фундаментальних наукових проблем, зокрема періодизації, термінологічної неоднотайности; ознайомлює студентів з оригінальними писемними й друкованими пам'ятками, українськими текстами, що репрезентують різні стилі та жанри української літературної мови від найдавніших часів і до сьогодні.</p>
<p>Мега та цілі дисципліни</p>	<p>Мега – зорієнтувати здобувача освіти в основних внутрішньомовних і позамовних чинниках формування і становлення української літературної мови.</p> <p>Цілі дисципліни «Українська літературна мова в історичному аспекті» передбачають:</p> <ul style="list-style-type: none"> · розуміння головних процесів виникнення, формування і розвитку української мови; · виявлення й осмислення ролі позамовних чинників у становленні української літературної мови; · усвідомлення мови як суспільного явища; · здатність правильно зіставляти джерела мовотворення української літературної мови; · уміння розуміти і коментувати зміст писемних пам'яток; · характеристику національно-мовної позиції персоналій і їхню роль у творенні української літературної мови; · застосування набутого теоретичного і практичного навчального досвіду, навиків під час проведення уроків з української мови в закладах загальної середньої освіти.
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Основна</i> 2. Бабич Н.Д. Історія української літературної мови: Практичний курс. Львів, 1993. 376 с. 3. Добосевич У.Б. Методичні вказівки для самостійної роботи з історії української літературної мови. Львів, 2005. 56с. 4. Ніка О. Історія української літературної мови. Київ, 2014. 335 с. 5. Огієнко І. (митрополит Іларіон). Історія української літературної мови. Київ, 1995. 434 с. 6. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001. 392 с. 7. Українська мова: унормування, розунормування, перевнормування (1920-2015) / ред.С.Вакуленко. Харків, 2018. 713 с. 8. Фаріон І. Суспільний статус староукраїнської (руської) мови в XIV – XVII століттях: мовна свідомість, мовна дійсність, мовна перспектива : монографія. Львів, 2015. 656 с. 9. Чапленко В. Історія нової української літературної мови (XVII ст. - 1933). Нью-Йорк, 1970. 448 с. <p><i>Додаткова</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Висоцька Т., Бабій І. Вивчення історії української мови крізь призму шкільного курсу. <i>Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»): журнал.</i> 2024. № 5(39) 2024. С.92-108. 2. Горбач О. Засади періодизації історії української літературної мови й етапи її розвитку. <i>2 Міжнародний конгрес українців.</i> Львів, 1993. С. 7 – 12.

3. Гетка Йоанна, Мойсієнко Віктор. Спочатку було Слово... Від мовного узусу до літературної норми (Нарис генези української літературної мови). Варшава, 2024. 249 с.
4. Демська О. Українська мова. Подорож із Бад Емса до Страсбурга. Харків, 2023. 304 с.
5. Добосевич У. (Чи) що варто знати про історію української літературної мови при її вивченні як іноземної (кін. X–XVIII ст.). *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2024. Випуск 18. С. 3–21.
6. Історія українського правопису XVI – XX століття: Хрестоматія / упоряд. В.В.Німчук, Н.В. Пуряєва. Київ : Наук.думка, 2004. 582 с.
7. Історія української культури [Текст]: у 5 т. / голов. редкол.: Патон Б.Є. (голов. ред.) [та ін.]; [НАН України]. Київ: Наукова думка, 2001 – 2013.
8. Історія української мови: Хрестоматія / упоряд. С.Я.Єрмоленко, А.К.Мойсієнко. Київ : Либідь, 1996. 288 с.
9. Кияк Б. Микола Костомаров. Ментальні особливості українців та росіян: минулий час і сьогодення. *Світогляд*, 2025. № 1 (111). С. 12-15.
10. Кубайчук В. Хронологія мовних подій в Україні : зовнішня історія української мови IX-XX ст. Київ, 2020. 192 с.
11. Кузнецова Є. Мова-меч. Як говорила радянська імперія. Глибока : «Твоя підпільна гуманітарка», 2024. 376 с.
12. Мокрик Р. Бунт проти імперії: українські шістдесятники. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2023. 416 с.
13. Німчук В.В. Мовознавство на Україні в XIV – XVII ст. Київ : Наук.думка, 1985. 223 с.
14. Німчук В.В. Періодизація як напрямок дослідження генези та історії української мови. *Мовознавство*. 1997. №6. С. 3–15; 1998. № 1. С. 3 – 13.
15. Півторак Г. П. Українці: звідки ми і наша мова. Дослідження, факти, документи. Київ: Віпол, 2014. 280 с.
16. Радевич-Винницький Я. Історія української мови. Львів : Априорі, 2020. 260 с.
17. СковороДАР. Життя, творчість, спадок : збірка творів / укл. Н.Федорак ; пер. з давньоукраїнської Н.Косенко, Н.Федорака. Харків : ВД «ШКОЛА», 2022. 416 с.
18. Старченко Н. Українські світи Речі Посолитої. Історія про історію. Київ : Laugus, 2021. 616 с.
19. Тараненко О.О. Мова Київської Русі: вузол історико-лінгвістичних і політико-ідеологічних проблем. *Мовознавство*. 1993. №2. С. 35 – 38.
20. Федько О.М. Концептуальні доміанти трактатів Острозького культурного осередку кінця XVIст. Корпанюківські читання. Українська література в діалозі з історією і світом : мат.-ли конф. Переяслав, 2025. С. 65-69.
21. Царук О. Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 1998. 324 с.
22. Шевельов Ю. Внесок Галичини у формування української літературної мови. Львів-Нью-Йорк, 1996. С. 27-108.
23. Шевельов Ю. Чому общерусский язык, а не вітчоруська мова (з проблем східнослов'янської глотогонії). *II Міжнародний конгрес україністів*. Львів, 1993. С. 54 – 66.

	<p><i>Інтернет-джерела:</i> http://irbis-nbuv.gov.ua; http://litopys.org.ua; https://diasporiana.org.ua https://uculture.com.ua/publications/37?tab=text</p>
Тривалість дисципліни	Один семестр (2)
Обсяг дисципліни	<p>Загальний обсяг — 90 годин. Денна форма навчання : 48 години лекційних, 16 годин практичних занять і 26 години самостійної роботи. Заочна форма навчання: загальний обсяг 90 год, із яких 60 годин у I семестрі (12 годин – лекційні, 8 годин — практичні, 40 години – самостійна робота), у II семестрі – 30 год на самостійну роботу.</p>
Очікувані результати навчання	<p>Студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Теоретико-методологічні засади і поняття курсу української літературної мови в історичному аспекті, · Принципи і критерії періодизації історії української літературної мови, основні етапи її становлення, · Основні джерела вивчення української літературної мови в історичному аспекті; · Внутрішньомовні процеси, явища та позамовні чинники, що характеризують стан української мови в кожному окремо означений період; · Основні наукові праці лінгвістів з історії української літературної мови; · Стан та перспективи дослідження української літературної мови в історичному аспекті. <p>Студент повинен вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Ілюструвати синтез традиційного і новаторського в мові на основі текстів різних жанрів і періодів; · Критично аналізувати й оцінювати літературно-писемні й друковані пам'ятки, · Коментувати і виявляти в текстах ознаки різних правописних систем; · Характеризувати позицію, роль і вплив історичних постатей (словесників, лексикографів, письменників) на розвиток української літературної мови. · Використовувати теоретичні й практичні знання в освітньому середовищі закладів загальної середньої освіти. <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти сформулюють:</p> <p>Загальні компетентності (ЗК):</p> <p>ЗК 1. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності. ЗК 2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань та значення у розвитку суспільства, техніки й технологій.</p> <p>Фахові (спеціальні, предметні) компетентності (ФК):</p>

	<p>ФК 3. Здатність розуміти історію, основи, діалектну природу, функції української мови та використовувати набуті знання в процесі навчання здобувачів загальної середньої освіти.</p> <p>ФК 15. Здатність формувати й розвивати ключову методичну та предметні компетентності засобами навчального предмета; формувати ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.</p> <p>ФК 20. Розуміння сутності й соціального значення майбутньої професії, основних проблем дисциплін, що визначають конкретну філологічну галузь, їх взаємозв'язку в цілісній системі знань.</p> <p>Програмні результати навчання (ПРН):</p> <p>ПРН 2. Знати історичні процеси різних періодів для фахового сприйняття предметної спеціальності та формування націєцентричного громадянина України.</p> <p>ПРН 3. Володіти державною мовою в усній та письмовій формах, зокрема в різних стилях і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань (виступ перед аудиторією, участь у дискусіях, обґрунтування власної думки, дотримання культури поведінки, мовленнєвого етикету, професійної етики й принципів толерантності).</p> <p>ПРН 4. Знати сучасні філологічні засади вивчення української мови та літератури в закладах середньої освіти, мовні норми, соціокультурні умови функціонування української мови на різні хронологічних етапах її розвитку, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні.</p> <p>ПРН 5. Використовувати гуманістичний потенціал української мови й літератури для аналізу суспільно й особистісно значущих світоглядних питань та формування національно-культурної ідентичності юного покоління громадян України, усвідомлення різноманіття й мультикультурності.</p> <p>ПРН 7. Пояснювати особливості розвитку української мови та літератури, різноманітних мовних і літературних процесів, явищ у культурному контексті; порівнювати твори української класики й сучасності з надбанням світової літератури у межах їхнього вивчення в закладах загальної середньої освіти.</p>
Ключові слова	Літературно-писемна мова, книжна мова, проста мова, руська мова, кодифікація, диглосія, різножанрові тексти, внутрішньомовні процеси, пам'ятка, мовотворення.
Формат дисципліни	Очний/заочний
Теми	* СХЕМА КУРСУ
Підсумковий контроль, форма	Залік (очна форма навчання), (заочна форма навчання).
Пререквізити	Курси старослов'янської мови, СУЛМ (лексикологія, лексикографія, фразеологія), історії української літератури. <i>Кореквізит</i> — вступ до мовознавства, СУЛМ (фонетика і фонологія), історія України.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час	Навчальна дисципліна «Українська літературна мова в історичному аспекті» передбачає застосування на лекційних і практичних заняттях словесних методів навчання (розповідь, бесіда, обговорення); наочних методів навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); прийомів, як-от: оживлення, мінідиспут;

викладання дисципліни	<p>роботи з різноманітними джерелами інформації (наукова література; рукописні й друковані пам'ятки; шкільні підручники з української мови); індивідуального та комбінованого опитування (теоретичний матеріал і практичні завдання);</p> <p>презентацію проєктної роботи;</p> <p>вправи й завдання (усні, письмові, творчі);</p> <p>виконання самостійної роботи (перегляд і аналіз відеоматеріалів, що запропоновані на платформі MOODLE);</p> <p>виконання тестів на платформі MOODLE.</p>
Необхідне обладнання	<p>Аудиторія, оснащена проєктором та екраном, ноутбук.</p> <p>Необхідний доступ до інтернету, Office 365, адже на лекційних і практичних заняттях використовуються матеріали, завантажені на платформі MOODLE.</p>
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються так:</p> <ul style="list-style-type: none"> · практичні заняття включно з проєктною і самостійною роботою (есе, аналіз грамот): максимальна кількість балів – 50 б. (8 практичних занять; максимальна кількість балів за практичне заняття – 2 б.): максимальна кількість балів за всі практичні – 16 б. <p>Критерії оцінювання:</p> <p>2 б. – повністю виконані практичні й теоретичні завдання, здобувач усно відповідає, розуміє й критично осмислює тему, використовує потрібну наукову лексику, завершені речення, достатній рівень гучності голосу.</p> <p>1 б. – частково виконані практичні й теоретичні завдання, студент усно відповідає, але не повністю розуміє та осмислює тему, не достатньо володіє потрібною науковою лексикою, використовує незавершені речення, низький рівень гучності голосу.</p> <p>0 б. – абсолютно не виконані практичні й теоретичні завдання.</p> <ul style="list-style-type: none"> · проєктна робота : максимальна кількість балів – 20 б. (умови виконання проєкту, зокрема теми на вибір студентів пропоновано й описано на платформі MOODLE: УЛМ в історичному аспекті: Самостійна робота: Підсумковий проєкт до курсу ЛНУ) <p>Критерії оцінювання:</p> <p>20 б. – повністю висвітлено обрану тему, ґрунтовно опрацьовано теоретичний матеріал, використано наукову літературу (статті, монографії, лексикографічні джерела, при потребі друковані й рукописні пам'ятки), підготовлено реферат (правильно оформлено список використаної літератури за зразком ДСТУ 8302:2015) і публічний виступ із залученням наочного матеріалу, після виступу здобувач бере участь у дискусії, відповідає на питання викладача й студентів;</p> <p>19-18 б. – студент висвітлює обрану тему, оперує науковим матеріалом із презентованого проєкту, вдало підібрано прозорки, однак реферат містить певні недочоти стилістичного або граматичного характеру чи література до проєкту оформлена з певними невідповідностями; після виступу здобувач аргументовано відповідає на питання щодо обраної тематики, бере участь у дискусії;</p> <p>17-15 б. – тема не до кінця розкрита, допущено граматичні, стилістичні помилки в оформленні реферату, список літератури не відображає весь спектр завдань, які б допомогли реалізувати проєкт. Публічний виступ</p>

здобувача не переконливий, потребує доопрацювань (йдеться про унаочнення, наведення аргументів щодо обраної тематики).

14-11 б. – здобувач підготував лише публічний виступ із унаочненням без реферату. Сама презентація виступу не розкриває теми, її проблематики, а лише частково містить інформацію про період розвитку української літературної мови чи персоналії, дотичної до обраного періоду. Студент не бере участі в дискусії;

10-7 б. – студент підготував реферат з обраної теми, однак проблематику не розкрив, не підготував список використаної літератури, допустив у рефераті граматичні, орфографічні і стилістичні помилки. У дискусії участі не брав;

6-4 б. – здобувач освіти невчасно подав виконану роботу і допустив помилки у написанні реферату; через недотримання речення проєкт не зміг захистити, у дискусії участі не брав;

3-1 б. – здобувач підготував лише презентацію проєкту, не надіслав реферату; не зміг відповісти на питання після презентації, а відтак участі в дискусії не брав;

0 б. – здобувач не виконав проєктної роботи.

· **Аналіз грамот** : максимальна кількість балів – 4 б.

(умови виконання роботи (кількість балів, час виконання – реченець) пропоновано й описано на платформі MOODLE: [УЛМ в історичному аспекті: Аналіз українських грамот XV ст. | ЛНУ](#))

Критерії оцінювання:

4 б. – повністю виконано роботу: у тексті описано морфологічні, фонетичні й синтаксичні риси староукраїнської мови, потлумачено невідомі слова з історичних словників української мови;

3-2 б. – частково виконано роботу: у тексті частково або ж помилково описано граматичні й фонетичні риси української мови, з'ясовано тлумачення незрозумілих лексем з історичних лексиконів староукраїнської мови;

1б. – здобувач освіти зміг лише описати зміст грамоти без пояснень й аналізу граматичних і фонетичних рис;

0 б. – роботу не виконано або невчасно завантажено на платформу.

· **Есе** : максимальна кількість балів – 10 б.

(умови виконання роботи (кількість балів, час виконання – реченець) пропоновано й описано на платформі MOODLE: [УЛМ в історичному аспекті: Есе : Жити й перемагати українською | ЛНУ](#))

Критерії оцінювання:

10 б. – на основі інтерв'ю, статей в українських ЗМІ аргументовано висвітлено ситуацію в царині мови в сьогоденні як на побутовому, так і на державному рівнях; пропоновано рішення, що можуть бути дієвими для зміцнення статусу рідної мови загалом. Здобувач не допустив граматичних і стилістичних помилок.

9-7 б. – здобувач освіти виконав завдання, однак допустив у роботі незначну кількість граматичних чи стилістичних помилок;

6-4 б. – студентові не вдалося до кінця розкрити тему есе, у роботі здобувач освіти допустив помилки;

3-1 б. – на основі пропонованого матеріалу студент частково виклав власні спостереження і допустив граматичні, орфографічні чи стилістичні помилки.

0 б. – студент не написав есе або здав його невчасно.

модулі: максимальна кількість балів за три модулі – **50 б.**

модуль 1

(Тема: Періодизація ІУЛМ, розвиток української літературної мови з XI по XV ст.) (тестові завдання, що передбачають вибір однієї чи множинної відповіді; **10** питань, кожна правильна відповідь = **1 б.**, обмежений час виконання, одна спроба).

Критерії оцінювання:

макс. оцінка – 10 б.;

10 б. — усі відповіді правильні,

0 б. – жодної правильної відповіді.

Доступ до тестування на платформі MOODLE : [УЛМ в історичному аспекті: Модуль №1 | ЛНУ](https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=4886#section-1) ((https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=4886#section-1)

модуль 2 (Тема: Розвиток української літературної мови від XVI до поч. XIX ст.) (тестові завдання, що передбачають вибір однієї відповіді; **15** питань закритого типу, кожна правильна відповідь = **1 б.**, обмежений час виконання, одна спроба).

Критерії оцінювання:

макс.оцінка – 15 б.

15 б – усі правильні відповіді.

0 б. – жодної правильної відповіді.

Доступ до тестування на платформі MOODLE :

[УЛМ в історичному аспекті: Модуль 2 | ЛНУ](https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=4886#section-1) ((https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=4886#section-1)

модуль 3 (Тема: Розвиток української літературної мови від II пол. XIX до поч. XXI ст.): максимальна кількість балів – **25 б.**

(тестові завдання, що передбачають вибір однієї відповіді; 25 питань, кожна правильна відповідь = **1 б.**)

Критерії оцінювання:

25 б – усі правильні відповіді.

0 б. – жодної правильної відповіді.

Підсумкова максимальна кількість балів – 100 б.

Академічна доброчесність: очікується, що відповіді студентів будуть оригінальними. Виявлення ознак академічної недоброчесності у відповіді студента, незалежно від масштабів плагіату чи обману, є підставою для того, щоб викладач її не зарахував. **Відвідування занять** є важливою складовою навчання. Очікується, що студенти відвідають усі практичні заняття курсу. Здобувачі освіти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Пропущене практичне заняття слід відпрацювати до початку наступного (виконати всі практичні завдання та показати їх викладачеві; можливе й часткове опитування теоретичного

	<p>матеріалу). Література. Усю літературу, яку студенти не зможуть знайти самостійно, надає викладач винятково в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студентів заохочують до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані за виконання відповідних видів модульних робіт, а також бали, набрані впродовж семестру під час практичних занять, участь в обговоренні, виконанні додаткових мотиваційних завдань. При цьому обов'язково враховується присутність та активність на занятті; недопустимість пропусків на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом та іншими мобільними пристроями під час занять з метою, не пов'язаною з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання для самоконтролю</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Місце української мови серед інших слов'янських мов. Основні риси української мови. 2. Походження української мови. Проблема періодизації історії української мови. 3. Початки писемності у східних слов'ян. Глаголиця і кирилиця – дві системи письма (теорії походження). 4. Статус руської мови у Великому Князівстві Литовському й Речі Посполитій. 5. Мовна ситуація Київської Русі. 6. Співіснування руської писемно-літературної мови середньовіччя і церковнослов'янської, їхня взаємодія у писемних текстах. 7. Актова мова на теренах України у XIV-XV ст. 8. Другий південнослов'янський вплив та його ознаки в правописній системі. 9. Основні ознаки (старослов'янської) церковнослов'янської мови, її адаптація на українськомовному ґрунті та функціонування в різні періоди розвитку української мови. 10. Українська писемно-літературна мова у XVI – I пол. XVII ст.: загальна характеристика, пам'ятки, постаті окресленого періоду і їхній вплив на мовну ситуацію. 11. Шкільна освіта в Україні у період XVI-XVII ст. (перші університети, заснування братств). 12. Мовознавча думка на українських землях XVI - XVII ст. 13. Українські словесники XVI – XVII ст. та кодифікація церковнослов'янської мови у граматиках та словниках. 14. Вплив культурно-освітніх осередків, книгодрукування на мовну ситуацію в Україні у II пол. XVI – XVII ст. 15. Переклади конфесійних текстів староукраїнською мовою у II пол. XVI ст. 16. Драматичні твори (шкільна драма та інтермедії) у процесі формування літературно-писемної мови. 17. Роль бароко в розвитку виражальних засобів української мови (І.Вишенський, І.Галятовський, Л.Баранович та ін.) 18. Роль ідей Гуманізму, Відродження та Реформації у розвитку староукраїнської мови к. XVI – XVII ст. 19. Ділові документи (канцелярська мова часів Б.Хмельницького), літописи (Самовидця, Самійла Величка та ін.), художні твори (І.Некрасевич, Климентій Зиновійв) та

	<p>епістолярій як джерело формування української мови кін. XVII ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 20. Романтизм та ідеї романтиків у формуванні мовної ситуації в Україні. 21. Українська літературна мова XVIII ст.: підросійська Україна та Галичина; реформа алфавіту (гражданка). 22. Умови українського мовотворення у I пол. XIX ст. 23. Джерела для творення української літературної мови в II пол. XIX ст. 24. Перші наукові студії з української мови нової доби. 25. Український правопис: становлення, проблеми, постаті (І.Котляревський, О.Павловський, М. Максимович). 26. Від бурлескної, жартівливої мови до поважного мовостилю (Г.Квітка-Основ'яненко, П.Гулак-Артемівський, Є.Гребінка). 27. Національно-мовна позиція Т.Шевченка (інноваційність мовних норм, народнорозмовна основа, книжні елементи). 28. Становище українського друкованого слова у підросійській Україні та в Галичині у II пол. XIX ст. (цензура і толерантність). Джерела мовотворення української літературної мови у XIX ст. 29. Галицькі граматики I пол. XIX ст. Перша хвиля «азбучної війни». 30. Сутність мовної дискусії у кін. XIX ст. (мовні позиції А.Кримського, Б.Грінченка, Лесі Українки та ін.) 31. Діяльність «Руської трійці». «Русалка Дністрова» та її значення у розвитку літературної мови в Галичині. 32. Унормування українського правопису на Лівобережжі та Галичині (друга хвиля «азбучної війни»). 33. Суспільний статус української мови на поч. XX ст. – сер. XX ст. 34. Основні тенденції розвитку української мови 90-тих р. XX ст. Статус української мови. Правописні проблеми. 35. Українська літературна мова на поч. XXI ст.: статус, «Правопис 2019», розвиток мови в період війни України проти росії. 36. Вивчення історії української літературної мови в закладах середньої освіти (шкільні підручники, навчальні програми й матеріали).
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

СХЕМА КУРСУ

Тиж. /дата /год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література	Завдання, год	Термін виконання
	МОДУЛЬ I. Староукраїнський період в історії формування української літературної мови.				
4 год	<p>Тема1.</p> <p>Вступ</p> <p>1. Предмет і завдання курсу «Українська літературна мова в історичному аспекті», його загальнотеоретичне (пізнавальне) і практичне значення.</p> <p>2. Міждисциплінарність дослідження української літературної мови в історичному аспекті, зумовленість її динаміки соціокультурними чинниками. Поняття “літературна мова”, його ознаки. Синонімні назви на позначення літературної мови в різні періоди її функціонування.</p> <p>3. Основні джерела вивчення та творення української літературної мови.</p> <p>4. Періодизація історії української літературної мови: проблематика, концепції, погляди науковців.</p> <p>5. Початки писемности й літературної мови у слов'ян.</p>	лекція	<p>Юшук І. Про походження української мови. <i>Дивослово</i>. 1995. № 1. С. 5-2; Єрмоленко С. Про походження української мови. <i>Урок української</i>. 2002. №1. С. 28-32.</p> <p>Шевельов Ю. Чому общерусский язык, а не вібчоруська мова (з проблем східнослов'янської глотогонії). <i>II Міжнародний конгрес українців</i>. Львів, 1993. С. 54 – 66.</p> <p>* Лекційні матеріали включно з літературою та додатковою інформацією для самостійної та проектної роботи доступні на платформі</p>	<p>Походження письма і літературно-писемної мови у слов'ян. Глаголиця і кирилиця, різновиди кириличного письма.</p> <p>1 год.</p>	02.2025

			Moodle в атестованому електронному курсі «Українська літературна мова в історичному аспекті». URL: https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=4886#section-1		
2 год	<p>1. Зіставлення різних періодизацій ІУЛМ, визначення відмінностей у виділенні меж історико-мовних періодів, їхня аргументація.</p> <p>2. Мовно-стилістичний аналіз пам'яток киеворуського періоду: “Слово о полку Ігоревім”, “Руська правда”, берестяні грамоти, “Повчання Володимира Мономаха дітям”, “Повість минулих літ”, церковні проповіді та ін.</p>	практичне заняття	<p>Добосевич У.Б. Методичні вказівки для самостійної роботи з історії української літературної мови. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2005. 56с.</p> <p>* Усі завдання на практичні заняття та інструкції до їхнього виконання включно зі списком літератури доступні на платформі Moodle в атестованому електронному курсі «Українська літературна мова в історичному аспекті». URL: https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=4886#section-1</p>	Загальна характеристика мови окремих груп пам'яток Київської Русі.	02.2025
2 год	<p>Тема 2. Староукраїнська доба у розвитку української літературної мови (XI – XIV ст.):</p> <p>1. Мовна ситуація в Київській Русі. Термінологічна варіативність у позначенні</p>	лекція	Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.	Взаємодія руської літературно-писемної мови з іншими слов'янськими та неслов'янськими мовами (польською, чеською,	03.2026

	літературних мов Київської Русі. 2. Співіснування і взаємодія української літературно-писемної мови (давньоукраїнської) та старослов'янської (церковнослов'янської української редакції). 3. Етапи становлення книжної традиції в Київській Русі.		Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ, 1995. Висоцький С. Писемність, освіта .URL: http://litopys.org.ua/istkult/i/kult04.htm	латинською), розширення лексичного складу, іншомовні запозичення в офіційно-діловій та ін.сферах. Питання про варіанти староукраїнської (руської) мови в XIV-XV, XVI ст. 2 год	
2 год	Тема 3. Характеристика староукраїнської літературно-писемної мови (XIV-XVст.). 1. Ідейно-філософське тло епохи. 2. Руська мова у Великому Литовському Князівстві та в Речі Посполитій і її офіційний статус. 3. Традиції і розвиток ділового письменства на слов'янських землях та в Україні. 4. Тенденція до архаїзації літературної мови, зумовлена другим південнослов'янським впливом та його наслідки.	лекція	Русанівський В. Староукраїнська і слов'яно-норуська мови на тлі розвитку інших слов'янських мов. <i>Мовознавство</i> . 1997. № 1. С. 3-11.	Староукраїнська літературна мова XIV – першої половини XVI ст. Аналіз складу грамот XIV-XVст., їхня структурна організація, усталеність, можлива варіативність, лексичні, морфологічні особливості. 2 год	03.2026
2 год	Актова мова XIV – XV ст. Виявлення ознак української мови у грамотах XIVст., структура грамот, лексичні особливості.	практичне заняття	Грамоти XIV ст./ упоряд. М.М.Пещак. Київ, 1974; Українські грамоти XV ст. Київ, 1965; Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001. Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ, 1995. Висоцький С. Писемність, освіта . Режим доступу : http://litopys.org.ua/istkult/i/kult04.htm		
	Тема 4.	лекція	Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.	Розвиток шкільної освіти на українських теренах.	03.2025

4 год	<p>Загальні тенденції у розвитку української літературної мови у XVI – першій половині XVII ст.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Релігійно-національне і культурне відродження XVI - першої половини XVIIст. та його вплив на мовну ситуацію в Україні. 2. Перемога народних мов у сфері сакрального в європейській традиції (Вікліф, Гус, Данте, Лютер). 3. Культурна прецедентність перекладів конфесійних текстів староукраїнською мовою у другій половині XVI ст. 		<p>Чапленко В. Історія нової української літературної мови (17ст. -1933). Нью-Йорк, 1970.</p>	<p>Ідеї Відродження та Реформації та їхній вплив на мовотворення. Дискусії навколо мовних проблем в Італії, відгуки цих дискусій на українському ґрунті. 2 год.</p>	
2 год	<p>Тема 5. Культурно-освітні осередки в Україні XVI-XVIIст. і книгодрукування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль друкарства у формуванні української літературної мови. 2. Кодифікація руської мови в граматиках і словниках. 	лекція	<p>Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.</p>	<p>Особливості мови полемічної літератури XVI – першої половини XVII ст.; компоненти публіцистичного, релігійного, художнього та розмовно-побутового стилів у творах Івана Вишенського.</p> <p>Особливості мови ділових документів, експансія польської та латинської мов у системі офіційно-ділового письменства 2 год.</p>	04.2025
2 год	<p>Мовна палітра українських різножанрових текстів XV – першої половини XVII ст.: Пересопницьке Євангеліє, Учительні Євангелія та ін. (роль перекладів конфесійних текстів староукраїнською мовою).</p>	практичне заняття	<p>Волинські грамоти XVI ст. / упоряд. В.Б.Задорожний. Київ, 1995. Симонова К.С. Українська мова в конфесійному письменстві XV ст. (на матеріалі „Четьї” (1489).</p>		

			<i>Жанри і стилі в історії української літературної мови. Київ, 1989.</i>		
4 год	<p>Тема 6. Розвиток української літературної мови у другій половині XVII – XVIII ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> Період Руїни (друга половина XVII ст.): міграція українського населення, гетьманство, козацтво, Запорізька Січ, початок Московського панування. Лінгвоцидна політика Москви. Переорієнтація української літературної мови з чернігівської основи на полтавську. 	лекція	Ткаченко О. Староукраїнська мова як цілісна традиція і причини її занепаду: передісторія проблеми та її висвітлення на тлі особливостей формування слов'янських літературних мов. <i>Життя у слові</i> : зб.наук.пр. Київ, 2011. С. 135-136.		
4 год	<p>МОДУЛЬ II. Нова українська літературна мова (кінець XVIII – XIXст.). Тема 7. Нова доба в історії становлення української літературної мови.</p> <ol style="list-style-type: none"> Основні тенденції формування у підросійській Україні та в Галичині. Мовно-національне відродження Східної України. Співвідношення старої книжної традиції та нової української літературної мови. 	лекція	Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ, 1995. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.	Розвиток літератури народною мовою (кін. XVIIIст.) Революція 1848 року в Австрійській імперії та її вплив на національне самоствердження українців. 1 год	04.2025
	Мовний аналіз різножанрових писемних текстів другої половини XVII – XVIII ст.:	практичне заняття	Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ, 1995;	Заснування кафедри української словесності у Львівському університеті, роль «Руської	04.2025

2 год	Творчість І.Некрасевича, К.Зиновіїва, Г.Сковороди у контексті розвитку української мови.		Русанівський В. Історія української літературної мови. Київ, 2001; Ісаєвич Я. Братства та їхні школи. Шкільництво уніатів. <i>Історія української культури</i> . Т.2. Київ, 2001, Яковенко Н. Протестантські і католицькі школи. Замоїська академія. <i>Історія української культури</i> . Т.2. Київ, 2001, Німчук В. Мовознавство на Україні (див. про розвиток гуманітарних наукових праць. сайт litopys.org.ua).	триїці» у національно-культурному відродженні Галичини загалом і мови зокрема. Галицькі граматики першої половини ХІХ ст. 2 год	
2 год	Тема 8. Розвиток української літературної мови ХІХ ст. 1. Т.Шевченко як основоположник нової української літературної мови. 2. Роль П.Куліша у мовотворчих процесах ХІХ ст.	лекція	Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ, 1995. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001. Історія української культури : У 5 т. Київ: Наукова думка, 2001 – 2013.	Правописні норми на Лівобережжі та в Галичині у ХІХ ст. 2 год	04.2025
	Тема 9. Друга половина ХІХ ст. в українському мовотворенні	лекція	Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ, 1995.		

2 год	1. Основні тенденції становлення літературної мови у підросійській Україні. 2. Основні тенденції становлення літературної мови у підросійській Україні в Галичині.		Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.		
2 год	І.Котляревський та його роль в історії української літературної мови, мовний аналіз творів. Граматика О. Павловського.	практичне заняття	Русанівський В. Історія української літературної мови. Київ, 2001. Чапленко В. Історія нової української літературної мови (17ст. -1933). Нью-Йорк, 1970. Історія українського правопису XVI –XX століття: Хрестоматія / упоряд. В.В.Німчук, Н.В. Пуряєва. Київ, 2004. Масенко Л. До проблеми спадкоємності старої писемної традиції в новій українській літературній мові. <i>Мовознавство</i> . 1995. № 4-5. Муромцева О.Г. Розвиток лексики української літературної мови в другій половині XIX – на поч. XXст. Харків, 1985.		
2 год	Тема 10. 1. Роль персоналій у становленні української літературної мови у XIX ст. 2. Дискусія 90-х рр. XIX та її наслідки в мовотворчих процесах.	лекція	Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ, 1995. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.	Характеристика нормування української мови в граматиках (Є.Тимченка, А.Кримського, Г.Шерстюка, О.Курило). 2 год.	04.2025
	Тема 11. 1.Цензура і заборона українського друкованого слова у підросійській Україні (Валуєвський	лекція	Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.		

4 год	<p>обіжник 1863р., Емський указ 1876р. та ін.). Національне відродження в Галичині і його роль і його вплив на мовну царину.</p> <p>2.Розвиток граматичної думки і словникарства у Східній Україні, увага до правопису (Київський правопис, праці П.Куліша, М.Драгоманова, Б.Грінченка).</p> <p>3.Поява наукових і науково-популярних праць, творення наукової термінології. Друга хвиля “азбучної війни”, правопис Є.Желехівського, діяльність С.Смаль-Стоцького та офіційне затвердження норм фонетичного правопису у 1893 році.</p> <p>4.Мовні дискусії.</p> <p>5.Відстоювання самобутності української мови у працях М.Максимовича, І.Срезневського та ін.</p>				
2 год	<p>Джерела мовотворення в українській літературній мові XIX ст.</p> <p>Мовотворчі завдання поетів-романтиків.</p>	практичне заняття	<p>Кубайчук В. Хронологія мовних подій і Україні. Київ, 2004.</p> <p>Мацюк Г.П. З історії вивчення лексичної та граматичної систем української мови (Галичина, XIX ст.). Львів, 1993 р.</p> <p>Русанівський В. Історія української літературної мови. Київ, 2001.</p> <p>Чапленко В. Історія нової української літературної мови. Нью-Йорк, 1970.</p>		

2 год	<p>МОДУЛЬ III. Функціонування української літературної мови у ХХ ст.</p> <p>Тема 12.</p> <p>1. Загальний огляд мовотворчих процесів у ХХ-ХХІст.</p> <p>2. Формування принципів українського правопису упродовж ХІХ ст. Фонетичний і етимологічний принципи. «Азбучна війна» в Галичині.</p>	лекція	<p>Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ, 1995.</p> <p>Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.</p>		
2 год	<p>Тема 13.</p> <p>1. Українська літературна мова на помежів'ї ХІХ-ХХ ст.</p> <p>2. Роль І.Франка, Лесі Українки, М.Коцюбинського, В.Винниченка та ін. у творенні української літературної мови.</p>	лекція	<p>Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.</p> <p>Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900-1941). Стан і статус. Чернівці, 1998. С.113-139.</p>	<p>Внесок Б.Грінченка, М.Драгоманова в розбудову української наукової мови.</p> <p>2 год</p>	05.2025
2 год	<p>І.Франко, Б.Грінченко, М.Драгоманов, Олена Пчілка, Леся Українка, М.Коцюбинський та ін. та їхня роль у творенні української літературної мови.</p>	практичне заняття	<p>Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.</p>	<p>Потреби україномовної освіти та спроби нормалізації у підручниках української мови О. Курило, О. Синявського, М. Сулими, В.Сімовича.</p> <p>2 год</p>	05.2025
4 год	<p>Тема 14.</p> <p>1. Вироблення наукового і публіцистичного стилів української мови.</p> <p>2. Нові мовні дискусії 1905 – 1907 та 1912 – 1913 рр. та їхня роль у становленні української літературної мови.</p>	лекція	<p>Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.</p>	<p>Аналіз розвитку публіцистичного стилю у функціональному і нормативному аспектах, різноплановість української періодики поч. ХХ ст. («Дніпрові хвилі», «Українська хата», «Дзвін», «Сяйво», «Український студент», «Світло» та ін.).</p> <p>2 год.</p>	05.2025

4 год	<p>Тема 15. 1.Українська літературна мова у середині ХХ ст. Освітня реформа 1958р. і суспільний статус української мови. 2.Діяльність шістдесятників.</p>	лекція	<p>Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900-1941). Стан і статус. Чернівці,1998. С.113-139. Мокрик Р. Бунт проти імперії: українські шістдесятники. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2023. 416 с.</p>		
2 год	<p>Мовні дискусії 90-их років ХІХ ст. Розвиток публіцистичного і наукового стилів української літературної мови.</p>	практичне заняття	<p>Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001. Ніка О. Історія української літературної мови. Київ, 2014.</p>		
4год.	<p>Тема 16. Українська літературна мова у другій половині ХХ ст. – І пол. ХХІ ст. 1. Розвиток української мови 90-х років. 2. Сучасний стан та проблеми українського літературного мовотворення. 3. Правописні 2019: Проєкт нового правопису і його затвердження. 4. Історія української мови в закладах середньої освіти: підручний і навчальний матеріал, програмне забезпечення.</p>	лекція	<p><i>Новий правопис</i> української мови - текст змін. Нормативні документи про «Державний стандарт базової освіти» https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti Навчальні програми, підручники (5-9 класи, 10-11 класи)</p>	<p>Актуальні питання сучасного українського мовознавства. Правописні проблеми. Проєкт нового правопису та його обговорення. 2 год.</p>	05.2025
				Разом: 26 год	

СХЕМА КУРСУ для заочної форми навчання

Тиж. /дата /год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література	Завдання, год	Термін виконання
2 год	<p>Тема 1. Староукраїнський період в історії формування української літературної мови (XI-XIV ст.). Частина I.</p> <p>1. Періодизація історії української літературної мови: проблематика, концепції, погляди науковців.</p> <p>2. Мовна ситуація в Київській Русі. Термінологічна варіативність у позначенні літературних мов Київської Русі.</p> <p>3. Огляд основних пам'яток періоду: культурологічний, лінгвістичний аспекти.</p>	лекція	<p>Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.</p> <p>Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ, 1995.</p> <p>Висоцький С. Писемність, освіта . Режим доступу : http://litopys.org.ua/istkult/i kult04.htm</p> <p>Шевельов Ю. Чому общерусский язык, а не вібчоруська мова (з проблем східнослов'янської глотогонії) // II Міжнародний конгрес українців. Львів, 1993. С. 54 – 66.</p> <p>* Лекційні матеріали включно з літературою та</p>	<p>Походження письма і літературно-писемної мови у слов'ян. Глаголиця і кирилиця, різновиди кириличного письма.</p> <p>Основні джерела вивчення та творення української літературної мови.</p> <p>Традиції і розвиток ділового письменства на слов'янських землях та в Україні.</p> <p>8 год</p>	січень

			<p>додадковою інформацією для самостійної та проєктної роботи доступні на платформі Moodle в атестованому електронному курсі «Українська літературна мова в історичному аспекті». URL: https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=4886#section-1</p>		
2 год	<p>Тема 2. Староукраїнський період в історії формування української літературної мови (XI-XIV ст.). Частина II.</p> <p>1. Етапи становлення книжної традиції в Київській Русі.</p> <p>2. Руська мова у Великому Литовському Князівстві, у Королівстві Польському і її офіційний статус.</p> <p>3. Поняття «другого південнослов'янського впливу» і його наслідки на тогочасну українську писемність .</p>	лекція	<p>Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.</p> <p>Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ, 1995.</p> <p>Фаріон І. Мова – краса і сила : суспільно-креативна роль української мови в XI – сер. XIX ст. С. 35-55.</p>	<p>Співіснування і взаємодія української літературно-писемної мови (давньоукраїнської) та старослов'янської (церковнослов'янської української редакції).</p> <p>Другий південнослов'янський вплив та його наслідки.</p> <p>4 год</p>	лютий
2 год	<p>1. Теорія походження глаголиці і кирилиці. Перша літературно-писемна мова слов'ян.</p> <p>2. Руська мова (давньоукраїнська мова, староукраїнська мова) у текстах раннього Середньовіччя. Оригінальні твори XI – XIV ст. , писані в Україні-Русі, і їхнє мовне тло відповідно до стильових розподілів (за В.Русанівським, високий, середній, низький (знижений)).</p>	практичне заняття	<p>Добосевич У.Б. Методичні вказівки для самостійної роботи з історії української літературної мови. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2005. 56с.</p> <p>Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.</p>	<p>Особливості мови ділових документів XIV – XV ст., експансія польської та латинської мов у системі офіційно-ділового письменства.</p> <p>4 год</p>	лютий

			* Усі завдання на практичні заняття та інструкції до їхнього виконання включно зі списком літератури доступні на платформі Moodle в атестованому електронному курсі «Українська літературна мова в історичному аспекті». URL: https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=4886#section-1		
2 год	<p>Тема 3. Загальні тенденції у розвитку української літературної мови у XV–XVIII ст. (середньоукраїнський період):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Релігійно-національне і культурне відродження XVI - першої половини XVIIст. та його вплив на мовну ситуацію в Україні. 2. Культурно-освітні осередки в Україні XVI-XVIIст. і книгодрукування 3.Розвиток української літературної мови у другій половині XVII – XVIII ст. (Лінгвоцидна політика Москви. Переорієнтація української літературної мови з чернігівської основи на полтавську). 	лекція	<p>Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.</p> <p>Чапленко В. Історія нової української літературної мови (17ст. -1933). Нью-Йорк, 1970.</p> <p>Німчук В. Мовознавство на Україні (див. про розвиток гуманітарних наукових праць. сайт litopys.org.ua).</p>	<p>Культурна прецедентність перекладів конфесійних текстів староукраїнською мовою у другій половині XVI ст.</p> <p>Особливості мови полемічної літератури XVI – першої половини XVII ст.</p> <p>8 год</p>	березень

2 год	<p>1.Мовна палітра українських різножанрових текстів XV – першої половини XVII ст.: Пересопницьке Євангеліє, Учительні Євангелія та ін. (роль перекладів конфесійних текстів староукраїнською мовою).</p> <p>2.Кодифікація руської мови в граматиках і словниках.</p>	практичне заняття	<p>Ткаченко О. Староукраїнська мова як цілісна традиція і причини її занепаду: передісторія проблеми та її висвітлення на тлі особливостей формування слов'янських літературних мов. Життя у слові: зб.наук.пр. Київ, 2011. С. 135-136.</p> <p>Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ, 1995.</p> <p>Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.</p> <p>Ісаєвич Я. Братства та їхні школи. Шкільництво уніатів / Історія української культури. Т.2. Київ, 2001,</p> <p>Яковенко Н. Протестантські і католицькі школи. Замойська академія / Історія української культури. Т.2, Київ, 2001,</p>	<p>Народнорозмовні елементи у віршованих творах.</p> <p>Руська мова в граматиках і словниках.</p> <p>Драматичні твори (шкільна драма та інтермедія) у процесі формування літературно-писемної мови.</p> <p>8 год</p>	березень
-------	---	-------------------	---	--	----------

2 год	<p>Тема 4. Нова українська літературна мова (кінець XVIII –XXст.). Частина I.</p> <p>1. Основні тенденції формування літературної мови у підросійській Україні та в Галичині.</p> <p>2. Феномен І.Котляревського : зачинатель чи продовжувач творення української літературної мови на народній основі.</p> <p>3. Роль Т.Шевченка й П.Куліша у мовотворчих процесах XIX ст.</p> <p>4. Цензура і заборона українського друкованого слова у підросійській Україні (Валуєвський обіжник 1863р., Емський указ 1876р. та ін.).</p>	лекція	<p>Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ, 1995.</p> <p>Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.</p> <p>Чапленко В. Історія нової української літературної мови (17ст. -1933). Нью-Йорк,1970.</p> <p>Масенко Л. До проблеми спадкоємності старої писемної традиції в новій українській літературній мові. Мовознавство. 1995. № 4-5.</p>	<p>Розвиток літератури народною мовою (кін. XVIIIст.)</p> <p>Дискусія 90-х рр. XIX та її наслідки у мовотворчих процесах.</p> <p>6 год</p>	квітень
2 год	<p>Тема 5. Нова українська літературна мова (кінець XVIII –XXст.). Частина II.</p> <p>1. “Азбучні війни”, правопис Є.Желехівського, діяльність С.Смаль-Стоцького та офіційне затвердження норм фонетичного правопису у 1893 році.</p> <p>2. Загальний огляд мовотворчих процесів у XX-XXIст.</p>	лекція	<p>Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ, 1995.</p> <p>Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2001.</p> <p>Чапленко В. Історія нової української літературної мови (17ст. -1933). Нью-Йорк,1970.</p> <p>Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900-1941). Стан і статус. Чернівці,1998. С.113-139.</p>	<p>Поява наукових і науково-популярних праць, творення наукової термінології.</p> <p>4 год</p>	квітень

2 год	<p>1.Персоналії другої половини XVII – XVIII ст. і їхній вплив на українську літературну мову (творчість І.Некрасевича, К.Зиновіва, Г.Сковороди).</p> <p>2.І.Котляревський та його роль в історії української літературної мови, мовний аналіз творів. Граматика О. Павловського.</p> <p>3. Джерела мовотворення в українській літературній мові XIX ст. Мовотворчі завдання поетів-романтиків.</p>	практичне заняття	<p>Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ, 1995</p> <p>Русанівський В. Історія української літературної мови. Київ, 2001</p> <p>Чапленко В. Історія нової української літературної мови (17ст. -1933). Нью-Йорк,1970.</p>	<p>Розширення сфер уживання української мови та зростання її престижу в добу Визвольних змагань 1919 – 1920 рр.</p> <p>Внесок Б.Грінченка, М.Драгоманова у розбудову української наукової мови. Характеристика нормування української мови в граматиках (Є.Тимченка, А.Кримського, Г.Шерстюка, О.Курило).</p> <p>8 год</p>	квітень
2 год.	<p>Тема 6. Українська літературна мова у післявоєнний період (після 1945 р.) і до початків Незалежності.</p> <ol style="list-style-type: none"> Русифікація в освітній, комунікаційній і культурній царинах. Радянський мовний пуризм у сучасності. 	лекція	<p>Русанівський В. Історія української літературної мови. Київ, 2001</p> <p>Кузнецова Є. Мова – меч. Як говорила радянська імперія. Глибока, 2024.</p>	<p>Українська мова за часів радянської окупації. Проблеми правопису, пропаганда як джерело русифікації у мовному питанні. Мова преси і телебачення, тоталітарний гумор.</p> <p>6 год</p>	травень
2 год	<p>Стан і статус української літературної мови кін. XIX – поч. XX ст. Нова історія розвитку УЛМ (період Незалежності).</p> <ol style="list-style-type: none"> І.Франко, Б.Грінченко, М.Драгоманов, Олена Пчілка, Леся Українка, М.Коцюбинський та ін. та їхня роль у творенні української літературної мови. Сучасний стан та проблеми українського літературного мовотворення. Правопис 2019: Проект нового правопису і його затвердження. 	практичне заняття	<p>Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ, 1995</p> <p>Русанівський В. Історія української літературної мови. Київ, 2001</p> <p>Ніка О. Історія української літературної мови. Київ, 2014.</p> <p><i>Новий правопис української мови - текст змін.</i></p>	<p>Роль Галичини (персоналії, події, осередки) у відродженні української мови.</p> <p>Правописні норми на Лівобережжі та в Галичині у XIX ст.</p> <p>Явище «мовної котляревщини».</p> <p>Нові мовні дискусії 1905 – 1907 та 1912 – 1913 рр. та їхня роль у становленні української літературної мови.</p> <p>Вироблення наукового і публіцистичного стилів української мови.</p>	травень

				Історія української мови в закладах середньої освіти: підручний і навчальний матеріал, програмне забезпечення. Проектна робота : тема на вибір студента (див. платформа MOODL). 14 год	
				Разом: 70год	